Opinie

"Stikstofakkoord is een opeenstapeling van gemiste kansen”

Opinie

Door het sluiten van het stikstofakkoord heeft de Vlaamse regering vooral haar eigen hachje gered. Boer en natuur blijven in de kou staan. Dat schrijft Bertjan Olivier, Menapii-manager en bestuurder bij de West-Vlaamse Milieufederatie, in een opiniestuk.

14 MAART 2023 – LAATST BIJGEWERKT OM 14 MAART 2023 20:49

Lees meer over:
stikstof

Habemus PAS. Vrijdag 10 maart was er eindelijk een stikstofakkoord. Het bereiken van een akkoord was het enige positieve nieuws, want inhoudelijk is dit akkoord een ramp, net zoals de weg ernaartoe. De Vlaamse regering zat al enkele weken in een historische en uitzichtloze crisis. Vorige vrijdag redde de regering vooral zichzelf en niet de boer of natuur. De ministers werden het eens om het oneens te zijn: Demir haar voorstel wordt zo goed als ongewijzigd goedgekeurd en de laatste twee eisen van cd&v vliegen in een apart dossier met een (tegen eind 2023 ten dode opgeschreven) eigen MER.

Het dossier wordt zo dus zo goed als zeker over de verkiezingen getild. Een duurzame en holistische toekomstvisie voor de landbouwsector of een juridisch robuust PAS voor natuurherstel kwamen vrijdag alvast niet uit de bus.

Crisis afgewend, de sfeer op de persconferentie was opperbest en amicaal. Wereldvreemd en walgelijk voor menig boer die deze beelden aanschouwde van aan hun sobere keukentafel ver weg van het Martelaarsplein.

Tijdens de onderhandelingen had elke partij zichzelf een electoraal interessant strijdpunt voorgenomen. Open VLD ging resoluut voor de rode lijst en het symbooldossier Averbode, terwijl cd&v en N-VA bakkeleiden over drempelwaarden en extern salderen. Maar over de echte inhoud van dit dossier bleef het muisstil: welk soort landbouw en landschappen willen we in Vlaanderen en wat kan en mag er straks nog op bedrijfs- en stalniveau?

> **Elke partij koos haar electoraal interessant strijdpunt. Maar over de kern van dit dossier bleef het muisstil: welk soort landbouw willen we in Vlaanderen?**

Bertjan Olivier

Dit plan gaat volledig voorbij aan de principes van circulaire landbouw. Het kiest voor een verkokerde aanpak enkel en alleen gericht op stikstofemissies. Enkel politici slagen erin om stalemissies los te zien van de volledige boerderij, circulariteit, mestopslag, voederimport, kunstmest, dierenwelzijn, prijssetting, internationale handel en het boerenwelzijn. Alles is met elkaar verweven, maar geen enkele koppelkans op agronomisch, ecologisch of socio-economisch vlak wordt benut.
In essentie vraagt de PAS het volgende van veehouders: (deels) sluiten, luchtwassers plaatsen of gedoogd worden als kleine bioboer. Vele kleine tot middelgrote (familiale) boeren zullen in de komende jaren wellicht stoppen. Deels door het bereiken van de pensioenleeftijd zonder opvolging en deels door de vrijwillige uitkoopregeling voor oranje bedrijven en varkenshouders. Door de uitkoopregeling te beperken tot bedrijven met een impactscore van meer dan 0,5 procent zal zo goed als geen enkele West-Vlaamse varkensboer hier aanspraak op maken. De tientallen boeren die hier hadden op gehoopt, komen dus van een kale reis terug. Een gemiste kans, want boeren éénmalig de mogelijkheid geven op een zachte landing biedt de samenleving zoveel meer dan enkel het reduceren van stikstofemissies. Het zou de prijssetting ten goede komen, maar biedt ook kansen op vlak van veevoederimport, ontbossing gelinkt aan soja, mest, nitraatuitspoeling…
Wie na 2030 wil verder boeren, moet de stikstofemissies met meer dan 60 procent reduceren door alle stallen verplicht ammoniakemissie-arm (AEA) te maken en/of de veebezetting te verlagen. Wie al AEA-stallen heeft, wordt vrijgesteld van de maatregelen. Grote, vaak verticaal geïntegreerde, bedrijven met AEA-stallen moeten geen actie meer ondernemen. Zij kunnen hun bedrijfsvoering gewoon verderzetten.
Hoe kleine tot middelgrote bedrijven deze investeringen zullen moeten dragen weet niemand. Wellicht zullen er heel wat van hen het gewoon rekken tot 2030 om dan (vervroegd) uit te bollen richting het pensioen.
Veel zal afhangen van de erkende AEA-stalsystemen en de PAS-lijst. Voorlopig is de keuze vrij beperkt tot luchtwassers. Welke technieken en managementsystemen zullen hierop komen? En vooral hoeveel moeite en geld zal het kosten om een idee op deze lijst te krijgen? Krijgen enkel grote (internationale) bedrijven met topadvocaten toegang tot deze lijst of ook pionierende boeren met circulaire en regeneratieve ideeën?
Voor biologische, agro-ecologische en regeneratieve boeren ziet het er somber uit. Biobedrijven worden gedoogd tot en met een impactscore van 1 procent. Hiermee geeft het beleid eigenlijk toe dat het niet gelooft in de kringloopaanpak van het bio-lastenboek. Vreemd, want waar het stikstofplan geen rekening houdt met veevoederimport, eiwitgehalte in het voeder en mestopslag-en afzet, eist het bio-lastenboek dit wel.
Voor regeneratieve en agro-ecologische pioniers is er al helemaal geen hoop. Er wordt een kleine opening gelaten, maar de voorwaarden qua lokale grondstoffen en grondgebondenheid worden zo streng geformuleerd dat geen enkele boer de sprong nog zal durven maken richting een duurzame transitie. Waarom wordt er nergens gesproken over het stikstofgehalte in veevoeder, over combinatiesystemen in de stal, over mestopslag-en behandeling? En waar is de aandacht voor dierenwelzijn? AEA-systemen maken open stallen zo goed als onmogelijk. Voor een luchtwasser moet men de stal werkelijk dichttimmeren. De kans dat een varken of kip ooit nog eens de buitenlucht kan opsnuiven wordt zo onmogelijk.
Zo duwt de beleidsmaker na decennia wanbeleid de sector definitief in een plooi. Minder veehouders, waarvan een meerderheid grootschalig en een kleine niche bio die gedoogd wordt. Elke andere aanpak om te verduurzamen wordt de nek omgewrongen. Uitgerekend de bedrijven die een holistische aanpak nastreven, en meerdere ecologische kwesties tegelijk tackelen, vallen uit de boot.

> **Uitgerekend de bedrijven die een holistische aanpak nastreven, en meerdere ecologische kwesties tegelijk tackelen, vallen uit de boot**

Bertjan Olivier

Het Vlaamse landbouw- en milieubeleid zit op een fout spoor. Men denkt in hokjes en legt de boeren normen op, terwijl de standaarden moeten worden vastgelegd in de winkelrekken. Verplicht supermarkten om alleen nog producten te verkopen die voldoen aan vastgelegde minimum kwaliteitseisen over milieu, klimaat en dierenrechten. Geef de boeren ondernemingsvrijheid om zelf te beslissen hoe ze daarop inspelen.
Vele landbouwgrondstoffen worden op vandaag verhandeld op een wereldmarkt. Daarenboven zijn we op vandaag al voor een groot deel afhankelijk van import voor ons voedsel. Onze positie is dus kwetsbaar. We moeten leren uit de fouten die gemaakt werden toen we de maakindustrie en energievoorziening uit handen gaven. Het hebben van een sterke Vlaamse en Europese landbouwsector is van strategisch belang! De Franse president Macron pleit dan ook terecht voor Europese voedselsoevereiniteit.
De maatschappij vraagt sinds kort alsmaar luider om een duurzamere landbouwsector. Dat kan, maar verduurzaming zal hand in hand moeten gaan met een vorm van protectionisme. Anders zal die productie zich gewoon verleggen naar niet-EU landen, een nuloperatie.
Onze veeteelt is zogezegd exportgericht, maar het merendeel blijft gewoon op de West-Europese markt. We mogen ook niet naïef zijn, de vraag naar vlees daalt amper. Dit is geen argument voor een status quo, maar wel een pleidooi om die productie ook in de EU te behouden. Zodat we het productieproces voldoende controleren om op het einde van de rit effectief een betaalbaar, diervriendelijk en duurzaam stukje vlees op het bord te kunnen krijgen van zij die dit wensen. Dit zal enkel mogelijk zijn als we onze boeren beschermen, koesteren en hen de nodige tijd geven om zich aan te passen aan de veranderende eisen van de maatschappij.
Hopelijk nemen we in tussentijd onze burgerlijke principes mee naar de supermarkt waar we veranderen in een kortingsjagende consument.
Terwijl draait in Brussel de verkokerde beleidsmachine op volle toeren. Straks op de agenda: een federaal klimaatplan, natuurherstelwet, Europese Farm-to-Fork, end the cage age en Mercosur... En niet te vergeten, na 2030, de tweede helft van het stikstofdossier! Bijna rechtszekerheid...

Met dit opiniestuk wil de auteur een bijdrage leveren aan het maatschappelijk debat. De auteur schrijft in eigen naam en is verantwoordelijk voor de inhoud van de tekst.

De auteur

Bertjan Olivier runt Menapii in het West-Vlaamse Pittem, waar hij het oeroude Menapische varken kweekt volgens duurzame en agro-ecologische principes. Daarnaast is hij ook kernbestuurder bij WMF, de West-Vlaamse Milieufederatie.

Beeld: Teja De Prins

VILT vzw

Bd Simon Bolivar 17
1000 Bruxelles

Contact

M • info@vilt.be

Volg ons op:

screenreader.visit us on our facebook page: https://www.facebook.com/vilt.nieuws/
screenreader.visit us on our linkedin page: https://www.linkedin.com/company/vilt-vzw/
screenreader.visit us on our instagram page: https://www.instagram.com/vilt.nieuws
screenreader.visit us on our x page: https://x.com/vilt_nieuws
screenreader.visit us on our bluesky page: https://bsky.app/profile/viltnieuws.bsky.social

© 2026 VILT vzw, all rights reserved |